

Martha Bibescu s-a născut pe 28 ianuarie 1890 la București, fiind fiica lui Ion Lahovary. După mamă se trage din familia Mavrocordat. Educația și-a făcut-o la Paris, unde a trăit de la vârsta de doi ani. A început să publice la îndemnul prințului Emanuel Bibescu și al scriitorului Claude Anet. Acesta din urmă îi publică un sonet în ziarul Timpul. Avea doar 18 ani când i-a apărut prima sa carte Noaptea paradisiului, premiată de Academia Franceză. Fascinanta sa personalitate s-a încheșat sub influența tatălui, Ion Lahovary, fost reprezentant al României la Paris, fost ministru al agriculturii și al Afacerilor Externe dar mai cu seamă al bunicului din partea mamei, prințul Alexandru Mavrocordat.

Recunoscătoare, Martha va consemna într-unul din volumele romanului Nimfa Europa despre celebrul său bunic: El, m-a învățat să nu accept niciodată o idee preconcepțată. Să cercetez totul de la început, într-un spirit nou și cu o încredere absolută că posezi puterea și dreptul de a sfârși o judecată. În epoca păpușilor și a simulacrelor, mi-a pus în mână sabia cu două tăișuri a dreptății. Martha Bibescu a mânuit cu iscusință această sabie atât în creația sa literară, cât și în universul spionajului și al diplomației secrete.

Revenind la calitatea de scriitor a Marthei Bibescu, ea manifestându-se ca o romancieră de talie europeană, consemnăm că a scris cu ușurință în trei limbi: română, franceză și engleză. Deoarece cele mai multe dintre cărțile sale au apărut în limba franceză, mai toate istoriile literare au încorporat-o literaturii franceze. Prințesa Bibescu a scris 31 de cărți, ca autoare mărturisită, cu numele adevărat deasupra titlului, plus câteva apărute sub pseudonimul Lucille Decaux.

Una dintre cărțile Marthei Bibescu care i-a creat faimă atât în Europa cât și în Franța este cea intitulată Izvor, țara Sălcilor, inspirată din splendorile pământului românesc și valorile spirituale fără egal ale locuitorilor săi, cu accent pe universul satului. Cartea a apărut și în versiunea românească în 1938, fiind prefăcută de Mihail Sadoveanu. Edificată profund asupra trecutului glorios al românilor, pe care îi purta în întreaga sa ființă, Martha Bibescu era îndurerată și suferea profund de pe urma lipsei de recunoștință a marilor puteri occidentale la adresa României. Secole la rând, românii au stat în calea puhoaielor invadatoare din Orient, prin sacrificiile ei imense, au stat la adăpost Europa Centrală și Occidentală, înlesnindu-le dezvoltarea economică, politică, socială și culturală. Acest fapt nu li s-a recunoscut niciodată. În pofida tuturor vitregiilor, Martha Bibescu a crezut într-un viitor mai bun pentru români, crez pe care l-a exprimat astfel:

Va veni o vreme când acest popor care n-a fost cunoscut până acum, va fi luat în seamă. Din această țară, trecută sub tăcere, vor răsună cântece și muzică. Neamul acesta va renaște și lumea se va mira ca de o minune să afle în sfârșit, tot ceea ce el posedă din conștiința universală. Cărțile Marthei Bibescu sunt oglindă fidelă a societății românești din prima jumătate a secolului XX. Martha Bibescu avea o uriașă putere de seducție, izvorâtă din genialitatea cu care era înzestrată, din firesc, puterea argumentelor și judecăților sale și dintr-o seducție involuntară. Aproape că n-a existat bărbat sănătos la minte și la trup, cred cei care s-au ocupat de viața și opera sa, din cercurile înalte pe care le-a frecventat, să nu fie cuprins față de ea de o profundă admirație și dorința de a o aservi, dacă nu chiar dragoste. La rândul ei ca femeie superioară ce era, Martha a iubit și a suferit dar a cultivat și iubiri pur intelectuale, mai ales cu oamenii de mare cultură și spirit ai epocii sale.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, mai ales în anii Primului Război Mondial, Martha Bibescu a fost personalitatea care a înțeles în profunzime interesele vitale ale României, identificându-se cu viziunea și strategia marelui om politic Ionel I. C. Brătianu, fondatorul României Mari. Din primele momente ale Marelui Război (1914-1918), Martha Bibescu a înțeles că locul României este lângă puterile Antantei Cordiale - Franța, Marea Britanie și Rusia, deși regele Carol I legase țara de Puterile Centrale, printr-un tratat secret semnat de acestea în anul 1883. Este vorba de Germania și Austro-Ungaria. Martha Bibescu a fost angajată într-o primă misiune pe linia diplomației secrete și spionajului la nivel înalt, de către tatăl său, în noiembrie 1914.

Împreună cu soțul său, George Bibescu, trimis la Paris pentru tratative ce priveau Armata Română, Martha pregătită de tatăl ei, Ion Lahovary a avut misiunea să aducă la cunoștință ministrului de externe al Franței existența unui tratat secret de alianță semnat de Bulgaria cu Germania și Austro-Ungaria. În aceste condiții, credea domnul Lahovary, pentru moment neutralitatea României era cel mai bun sacrificiu pe care aceasta îl putea oferi aliaților. Este una din numeroasele misiuni ale Marthei Bibescu care și-a slujit cu devotament și spirit de sacrificiu patria.

La 30 aprilie 1955, Martha Bibescu a fost primită ca membru deplin al Academiei Regale din Belgia. În anul 1963 a fost încoronată cu premiul Sevigne pentru literatură. Era frecvent invitată la mese intime de către regina Elisabeta a Belgiei, cu care era prietenă. Martha Bibescu care și-a pierdut toate avuțiile din România, nu s-a plâns niciodată de nimic. Când a aflat că fostul ei palat a devenit Muzeu Național, a scris în jurnalul său: Sunt mulțumită că Mogoșoia devine o mărturie, chiar mută, a dragostei mele pentru această țară. Printre ultimele iubiri intelectuale ale prințesei Martha Bibescu s-a numărat și generalul de Gaulle. În anul 1960, la apariția cărții Nimfa Europa, autoarea i-a trimis generalului Charles de Gaulle un exemplar cu dedicație. Acesta i-a răspuns printr-o scrisoare de mână, foarte măgulitoare. De atunci, generalul de Gaulle a ocupat în inima sa locul gol lăsat de George și marile ei iubiri.

În mai 1963, Martha Bibescu a fost invitată de generalul de Gaulle la Palatul Elysée cu ocazia primirii suveranului Suediei. Scrisorile pe care le primea de la generalul de Gaulle le-a copiat în jurnalul său și le-a păstrat ca pe niște relicve. La 9 noiembrie 1971, cu prilejul primei comemorări a morții generalului Le parisien libre a publicat Panegeric pentru Charles de Gaulle de Martha Bibescu. Referindu-se la volumul Marthei Bibescu Cele opt raiuri, premiat de Academia Franceză contele Robert de Montesquieu, temutul cronicar al ziarului Le Figaro, sublinia că: Aceasta arată cum știe să scrie o doamnă de lume, care nu și râde de lume.

În decursul prestigioasei sale cariere, scriitoarea Martha Bibescu a fost primită în cele mai alese cercuri ale oamenilor de cultură din întreaga Europă, bucurându-se de aprecieri elogioase din partea unor personalități cu nume sonor în istoria literaturii universale precum: Marcel Proust, Paul Valery, Paul Claudel, Jean Cocteau, Anatole France și mulți alții. Martha Bibescu mărturisește cu discreție dragostea ei profundă pentru România, mândria și respectul pentru istoria zbuciumată a națiunii române. Scriitoarea a făcut cunoscut Europei și întregii lumi adevărul fundamental că milenii de-a rândul românii au luptat în condiții de asprime înspăimântătoare, reușind contrar raportului de forțe care i-a dezavantajat întotdeauna, contrar logicii aparente și contrar situațiilor, să țină piept năvălitorilor fără număr veniți de pretutindeni.

Ea a reușit mai convingător decât istoricii consacrați să pună în lumină și să dea strălucire resorturilor interioare, forțelor și valorilor care au făcut posibil miracolul românesc, precum statornicia, la scară milenară a așezării națiunii noastre pe meleagurile natale, păstrarea limbii, a culturii, a obiceiurilor și celorlalte elemente ale specificului național, în pofida cotropitorilor, agresiunilor și ocupațiilor străine, ce s-au succedat și care continuă, sub diferite forme până în zilele noastre. Iată cât de expresiv și convingător ni-l descrie, aducându-ni-l aproape de suflet pe Ștefan cel Mare și Sfânt: Acest domnitor este și astăzi stăpânul necontestat al Moldovei de Sus.

El domnește singur, se află pretutindeni, risipit în prveliști, purtat de coline, alergând cu apele învolburate ale văilor. Nimeni nu l-a înlocuit în închipuirea poporului. Fiecare trecătoare din munți înseamnă o bătălie câștigată de el; fiecare vâlcea cuprinde un șuvoi de apă vie în care el și-a adăpat calul; fiecare cetate cuprinde o biserică pe care a zidit-o. Gloria lui Ștefan se datorează faptului că el nu s-a resemnat niciodată, că a fost singurul dornic să recucerească cheile pierdute ale Europei... S-a luptat cu furie pentru ea, s-a îndârjit împotriva lacătului, înainte ca poarta să fie zidită. Singurul principe creștin care să fi înfrânt de două ori pe cuceritorul Constantinopolului este acest tânăr bărbat blond cu plete lungi... La începutul anului 1973, în pofida celor 87 de ani recunoscuți, Martha Bibescu își propunea să scrie o carte Napoleon și Europa și o alta despre generalul de Gaulle. Această femeie de geniu nu a fost bolnavă niciodată. Moartea a surprins-o în ziua de miercuri 27 noiembrie 1973, fără niciun avertisment. A murit în fotoliul său cu o carte deschisă pe genunchi.

Geo Călugăru